

Työterveyslaitoksen tutkimuskatsaus: kesäkuu 2025

Laura Salonen
Otto Pankkonen

80 VUOTTA HYVINVOINTIA TYÖSTÄ

Tähän tutkimuskatsaukseen on koottu tiiviisti Työterveyslaitoksen tutkijoiden uusimmat tutkimusjulkaisut. Toivomme, että tutkimustietoaamme hyödynnetään laajasti suomalaisen työelämän kehittämisessä. Lanseeraamme katsauksen osana 80-vuotiaan Työterveyslaitoksen juhlavuotta.

Työterveyslaitos

PL 40
00251 Helsinki

www.ttl.fi

Kirjoittajat: Laura Salonen, Otto Pankkonen
Toimittaja: Marja Sarkkinen

Julkaisupäivä 4.6.2025

© 2025 Työterveyslaitos ja kirjoittajat

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman asianmukaista lupaa.

SISÄLLYS

1	Inhimilliset tekijät huomioon ohjaamotyöskentelyn vaaratapahtumien tutkinnassa.....	4
2	Miehistön käyttäytymismallien tuntemus voi parantaa työveneiden turvallisuutta	5
3	Etätyön määrä ei ole yhteydessä lyhyisiin sairauspoissaoloihin	6
4	Sote-alalle voi löytyä työvoimareserviä alanvaihtajista ja eläkeläisistä.....	7
5	Veren lyijypitoisuudet ovat alhaisempia Suomessa kuin muissa maissa	8

1 Inhimilliset tekijät huomioon ohjaamotyöskentelyn vaaratapahtumien tutkinnassa

Nyky aikaisten nopeiden veneiden ja alusten suuret nopeudet haastavat miehistöjä erityisesti kognitiivisesti. Inhimillisten tekijöiden puutteellinen hallinta voi vaarantaa miehistön turvallisuuden. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin nopeiden työveneiden ohjaamotyöskentelyn poikkeamaraportteja ja onnettomuustutkintoja vuosilta 2009–2021 HF Tool -mallin avulla.

Tulokset osoittivat, että inhimillisten tekijöiden vaikutusta vaaratapahtumiin ei ymmärretä riittävästi. Erityisesti miehistöjen ryhmätyö ja kommunikaatio huomioitiin tutkinnoissa heikosti. Painopiste oli yksilötason tekijöissä. Useilla inhimillisillä tekijöillä, kuten miehistön osaamisella ja työmenetelmillä, oli suuri rooli vaaratapahtumissa.

Tekijät: Mikko Lehtimäki¹ ja Anna-Maria Teperi²

¹Vaasan yliopisto; ²Työterveyslaitos

Julkaisu: Lehtimäki, M., & Teperi, A. M. (2025). Human factor analysis of cockpit work incidents in high-speed workboats: the mystery hidden between the lines. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, 1–13. <https://doi.org/10.1080/10803548.2024.2445979>

Julkaisutyyppi: Vertaisarvioitu julkaisu

2 Miehistön käyttäytymismallien tuntemus voi parantaa työveneid¹den turvallisuutta

Tässä tutkimuksessa pyrittiin parantamaan nopeiden työveneid¹en miehistön suorituskykyä ja turvallisuutta tutkimalla suorituskyvyn muodostamia kompetensseja ja niihin sisältyviä käyttäytymismalleja.

Käyttäytymismallit testattiin havainnointiaineiston avulla. Havainnoinnit toteutettiin todellisissa työolosuhteissa. Kompetenssit ja käyttäytymismallit muodostivat kokonaisuuden, jota voidaan hyödyntää miehistön yhteistyön ja resurssienhallinnan kehittämisessä.

Tutkimuksessa tehty laaja aineistojen synteesi ja käyttäytymismallien testaus validoivat muodostetun taksonomian prototyyppitasolla. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää, kun parannetaan vaaratapah²tumien ja onnettomuuksien tutkintaa, kehitetään miehistön koulutusta ja itsearviointia sekä optimoidaan merenkulun sosioteknistä järjestelmää.

Tekijät: Mikko Lehtimäki¹ ja Anna-Maria Teperi²

¹Vaasan yliopisto; ²Työterveyslaitos

Julkaisu: Lehtimäki, M., & Teperi, A. M. (2025). Developing behavioural markers of high-speed workboat crews' competencies. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, 1–14.

<https://doi.org/10.1080/10803548.2025.2499338>

Julkaisutyyppi: Vertaisarvioitu julkaisu

3 Etätyön määrä ei ole yhteydessä lyhyisiin sairauspoissaoloihin

Etätyöstä on muodostunut iso osa suomalaisten asiantuntijoiden työelämää. Paluu läsnätyöhön koronapandemian jälkeen on ollut hidasta. Tässä raportissa tarkasteltiin etätyön ja lähityön vaikutuksia asiantuntijoiden työhyvinvointiin vuosina 2019–2023. Aineisto kerättiin viideltä suomalaiselta työpaikalta kysely- ja rekisteritietoina.

Tulokset osoittivat, ettei etätyöpäivien määrä viikossa ollut seuranta-aikana yhteydessä lyhyisiin sairauspoissaoloihin. Samoin työntekijöihin ja työolosuhteisiin liittyvistä tekijöistä vain harvat, kuten työssä tylsistyminen ja työhön liittyvät epävarmuuden kokemukset, lisäsivät lyhyiden sairauspoissaolojen todennäköisyyttä.

Yleisesti koettu työrauha ja tuotteliaisuus etätyössä koettiin keskimäärin hyväksi ja niiden koettiin parantuneen vuodesta 2019 vuoteen 2023. Työrauha ja tuotteliaisuus olivat myös yhteydessä etätyöpäivien määrään.

Työskentelyolosuhteisiin on syytä kiinnittää huomiota niin läsnä- kuin etätyössäkin. Erityisen tärkeää on tunnistaa ne työntekijät, jotka ovat kadonneet etätyöhön ja saattavat unohtua työyhteisössä. Sairauspoissaolojen vähentämiseksi tiettyä etätyöpäivien määrää ei voida suositella. Työpaikalla on kuitenkin hyvä tuoda esiin, että myös etätyössä on oikeus sairauspoissaoloihin eli sairastamiseen ja toipumiseen.

Tekijät: Annu Haapakangas, Maria Hirvonen, Suvi Hirvonen ja Annina Ropponen

Työterveyslaitos

Julkaisu: Haapakangas, A., Hirvonen, M., Hirvonen, S. & Ropponen, A. (2025). Työhyvinvointi etä- ja läsnätyössä ennen koronapandemiaa, sen aikana ja seurannassa. Työterveyslaitos.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-391-211-3>

Julkaisutyyppi: Raportti

4 Sote-alalle voi löytyä työvoimareserviä alanvaihtajista ja eläkeläisistä

Lähi- ja sairaanhoitajien riittävyys on keskeistä sosiaali- ja terveydenhuollon laadukkaiden palveluiden toteutumiselle. Tässä selvityksessä tarkasteltiin lähihoitajien ja sairaanhoitajien määrää ja sijoittumista sosiaali- ja terveysalalle työuran eri vaiheissa.

Lisäksi tavoitteena oli tunnistaa tekijöitä, joiden avulla opiskelijoita, työttömiä, alalta pois siirtyneitä ja eläkkeellä olevia lähi- ja sairaanhoitajia voidaan kannustaa sosiaali- ja terveysalan töihin. Tutkimusaineistoa kerättiin rekisteritietojen, haastatteluiden ja kirjallisuuskatsauksen avulla.

Selvityksen perusteella havaittiin, että lähi- ja sairaanhoitajien työttömyysasteet ovat pieniä. Eniten käyttämätöntä lähi- ja sairaanhoitajien työvoimareserviä löytyy alanvaihtajista. Heidän määränsä on viime vuosina kasvanut.

Monet alanvaihtajat ovat siirtyneet sosiaali- ja terveysalalta esimerkiksi koulutuksen tai julkisen hallinnon pariin. Monet näistä tehtävistä kuitenkin hyödyttävät sote-alaa, ja niissä tarvitaan hoitoalan osaamista. Lisäksi vanhuuseläkkeellä olevien lähi- ja sairaanhoitajien työssäkäynnin todettiin merkittävästi kasvaneen vuosien 2017 ja 2023 välillä.

Tutkimuksessa löydettiin tekijöitä, jotka voivat edistää vasta valmistuneiden, työttömien, alalta pois siirtyneiden ja eläkkeellä olevien työllistymistä sote-alalle. Niitä olivat muun muassa toimiva työyhteisö, laadukas perehdytys, palkkaus ja arvostuksen osoittaminen sote-alalle.

Koulutusorganisaatioiden ja työelämän yhteistyö sekä urapolkujen selkeys ja päivityskoulutukset ovat tärkeitä keinoja lisätä alan veto- ja pitovoimaa. Työvoimapulan torjumiseksi keskeistä on kuitenkin tukea alalla jo olevien ammattilaisten työkykyä.

Tekijät: Elina Weiste¹, Eveliina Korkiakangas¹, Antero Olakivi¹, Meri Raijas², Elina Pelkonen², Tiina Koi-visto¹, Laura Seppänen¹ ja Tuomo Heikura²

¹Työterveyslaitos; ²Tilastokeskus

Julkaisu: Weiste, E., Korkiakangas, E. & Olakivi, A. (toim.) (2025). Selvitys keinoista kannustaa alalta poistuneita, työttömiä ja eläkkeellä olevia lähi- ja sairaanhoitajia sekä alan opiskelijoita sosiaali- ja terveysalan työhön. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2025:8. Sosiaali- ja terveysministeriö.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4432-9>

Julkaisutyyppi: Raportti

5 Veren lyijypitoisuudet ovat alhaisempia Suomessa kuin muissa maissa

Tutkittaessa työperäistä altistumista metalleille on tärkeää tietää, mitkä ovat altisteiden viiteraja-arvot altistumattomien ryhmässä. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli arvioida ei-työperäisesti altistuneen, tupakoimattoman, työikäisen väestön altistumista erilaisille metalleille Suomessa ja määrittää niille viitearvot virtsasta ja verestä mitattaessa.

Tulosten mukaan useat altistearvot olivat suurempia naisilla kuin miehillä. Lyijyn ja kuparin pitoisuudet virtsassa olivat suurempia iäkkäämmillä kuin nuorilla. Verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin muista maista veren lyijypitoisuudet olivat Suomessa alhaisemmat, mutta virtsan arseeni- ja seleenipitoisuudet olivat korkeammat.

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää työterveyshuollossa altistumisen arvioinnissa ja terveysriskien seurannassa Suomessa.

Tekijät: Simo P. Porras, Juha Tuovila ja Tiina Santonen

Työterveyslaitos

Julkaisu: Porras, S.P., Tuovila, J., & Santonen, T. (2025). Non-occupational exposure to trace elements in Finland – Urinary and blood biomonitoring study. *Environmental Advances*, 20: 100642. <https://doi.org/10.1016/j.envadv.2025.100642>

Julkaisutyyppi: Vertaisarvioitu julkaisu

Seuraava Työterveyslaitoksen tutkimuskatsaus ilmestyy elokuussa 2025.
